

**DUARTE AGOSTINHO VE DİĞERLERİ/PORTEKİZ VE DİĞER 32
DEVLET DAVASININ BÜYÜK DAİRE DURUŞMASI
(27 EYLÜL 2023 TARİHLİ BASIN ÖZETİ)**

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bugün 27 Eylül 2023 Çarşamba saat 9:15'te Duarte Agostinho ve Diğerleri/ Portekiz ve Diğer 32 Devlet Davasının (başvuru no: 39371/20) Büyük Daire¹önündeki duruşmasını gerçekleştirmektedir.

Bu davanın konusu, davalı 33 devletin sera gazı emisyonları ile başvuruculara göre bu emisyonların küresel ısınma fenomenine katkıda bulunmaları, diğer şeylerin yanı sıra başvurucuların yaşam koşullarını ve sağlıklarını etkileyen sıcak hava dalgalarına yol açmalarıdır.

Başvurucular 11 ve 24 yaşlar arasında olup, Portekiz vatandaşlarıdır.

Başvurucular 2017 yılından itibaren Portekiz'de her yıl gerçekleşen orman yangınlarının küresel ısınmanın doğrudan sonucu olduğunu iddia etmektedirler. Başvurucular, bu yangınlar sebebi ile sağlıklarının tehlikeye girdiğini iddia etmektedirler, iddialarına göre şimdiden uyku düzenleri bozulmakta, alerji ve solunum sorunları yaşamaktadırlar ve tüm bunlar sıcak hava nedeniyle daha da kötüleşmektedir. Lizbon'da denize yakın oturan beşinci ve altıncı başvurucular, iklimdeki bozulmanın evlerinin çevresinde kışları çok güçlü fırtınalar oluşmasına neden olduğunu ve bu fırtınaların potansiyel olarak evlerine zarar verebileceğini vurgulamaktadır.

Başvurucular hem doğal felaketler nedeni ile hem de tüm hayatlarını giderek daha sıcak bir çevrede yaşayacaklarına ilişkin öngörülerini ve bu durumun onlara ve gelecekteki sahip olabilecekleri ailelere muhtemel etkileri sebebi ile endişe içinde olduklarını/anksiyete yaşadıklarını ileri sürmektedirler.

Başvurucular davalı 33 devletin, 2015 İklim Değişikliği Hakkında Paris Anlaşması (COP 21) ile yüklendikleri yükümlülükler ışığında okunduğunda Sözleşmenin 2. maddesinden (yaşam hakkı) ve 8. maddesinden (özel yaşama ve aileye saygı hakkı) kaynaklanan pozitif yükümlülüklerini yerine getirmekte başarısız olduklarından yakınmaktadır. Başvurucular ayrıca 3. madde (işkence ve kötü muamele yasağı) bağlamında bir sorunu da ortaya koymaktadırlar.

Başvurucular ayrıca özellikle kendi nesillerini etkilediğini ve yaşları göz önüne alındığında, eski kuşaklara göre haklarına yönelik müdahalenin daha fazla olduğunu ileri sürerek, Sözleşmenin 2. ve/veya 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesinin (ayrımcılık yasağı) ihlal edildiğini iddia etmektedir.

¹ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 30. Maddesi“Eğer Daire önünde görülmekte olan dava, Sözleşme ve Protokollerinin yorumu konusunda ciddi bir sorun doğuruyorsa ya da bir sorunun çözümü Mahkeme tarafından daha önceden verilmiş bir karar ile çelişme yaratabilecekse, Daire, daha karar vermemiş olmak kaydıyla, başvurudan elçekerek dosyayı Büyük Daire'ye gönderebilir; meğer ki, taraflardan biri buna itiraz etsin.”(Sözleşme metnine ilişkin bu kısım tarafımızca çevrilmemiş, yeknesaklığı korumak amacı ile Yargıtay'ın sitesinden alınmıştır.)

Sözleşmenin yukarıda belirtilen hükümlerinin Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 3(1) maddesi ışığında okunması gerektiğini savunmaktadırlar. Kendileri ayrıca 1992 Rio Çevre ve Kalkınma Deklarasyonu, Paris Anlaşması Önsözü ve 1992 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi de dahil olmak üzere birçok uluslararası belgede atıfta bulunulan nesiller arası adalet ilkesine de dayanmaktadır.

Başvurucular, üye devletlerin, özellikle imzacı devletlerin iklim değişikliğine katkılarını yeterli şekilde düzenlemek için adım atmalarını gerektiren uluslararası iklim anlaşmaları ışığında okunduğunda, Sözleşme'nin yukarıda belirtilen hükümleri kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğini belirtmektedir. Küreselleşmelerin sınırlandırılması için yeterli önlemlerin alınmamasının Devletlerin yükümlülüklerinin ihlalini teşkil ettiğini iddia etmektedirler.

Usul

Başvuru, 7 Eylül 2020 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne sunulmuştur.

13 Kasım 2020 tarihinde Mahkeme'nin sorularıyla birlikte başvuru ilgili Hükümetlere tebliğ edilmiştir.² Daire ayrıca, Mahkeme İçtüzüğü'nün 41. maddesi gereği bu davayı öncelikli bir şekilde ele almayı kararlaştırmıştır.

Bu davanın gönderildiği Daire, yargı yetkisinden 28 Haziran 2022 tarihinde Büyük Daire lehine feragat etmiştir.

Aşağıdaki kuruluşlara, yazılı işlemlerde üçüncü taraflar olarak müdahil olma izni verilmiştir:

İnsan Hakları Komiseri; ALL-YOUTH araştırma projesi ve Tampere Üniversitesi Kamu Hukuku araştırma grubu; BM İnsan Hakları ve Çevre Özel Raportörü ile BM Toksik Maddeler ve İnsan Hakları Özel Raportörü; Uluslararası Çocukları Kurtarın (SavetheChildren International); Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) ve 16 diğer müdahil; Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Ağı (ESCR-Net); İklim Eylem Ağı Avrupa (CAN-E); Uluslararası Çevre Hukuku Merkezi, Greenpeace Uluslararası ve İlgili Bilim İnsanları Birliği; Avrupa Komisyonu; Hepimizin Davası (Notre Affaire à Tous (NAAT)); Çocuklarımızın Güveni (OurChildren'sTrust), OXFAM International, Cambridge'deki İklim Onarımı Merkezi ve Çocuk Hukuku Merkezi; Avrupa Ulusal İnsan Hakları Kurumları Ağı (ENNHRI).

Tarafların Temsilcileri

Hükümet

Aşağıdaki Hükümet temsilcileri Mahkemeye hitap edecektir:

İngiltere -MrSudhanshuSwaroop KC, Avukat;

Belçika -Ms Isabelle Niedlispacher, Temsilci;

Portekiz - Mr Ricardo Matos, Temsilci;

² Mahkeme İçtüzüğü'nün 54. maddesi uyarınca, yedi yargıçtan oluşan bir Daire, bir Sözleşme Devleti'nin Hükümetinin dikkatini, bu Devlet aleyhine Mahkeme önünde bir başvurunun beklemekte olduğuna çekmeye karar verebilir ("iletişim usulü" olarak adlandırılır). Bir davanın Hükümete iletilmesinden sonraki prosedür hakkında daha fazla bilgi Mahkeme İçtüzüğü'nde bulunabilir.

Hollanda-Mr Vincent de Graaf, Temsilci Yardımcısı (Vekili);

Türkiye- Mr Hacı Ali Açıkül, Temsilci.

Aşağıdaki kişiler de duruşmaya katılacaktır:

Avusturya - MsBrigitteOhms, Temsilci yardımcısı(vekili); MsElizavetaSamoilova, Danışman-
Belçika – Mr Henri Kevers, MsLeenChanet, MsSophieThys, Danışmanlar-**Bulgaristan** –
MsIvaStancheva-Chinova, MsVeselinaHristova, Temsilciler- **Hırvatistan** –
MsŠteficaStožnik, Temsilci ; Mr David AdesolaBankole, Danışman – **Kıbrıs** –
MsTheodoraChristodoulidou, Temsilci; MsLetoCariolou, Danışman- **Çek Cumhuriyeti**-
MrPetrKonůpka, Temsilci; MsJanaMartinková, Danışman –**Danimarka** – Mr Allan R.
Jacobsen, Dışişleri Bakanlığı; MsEmilieMariendal, İklim, Enerji ve Kamu Hizmetleri
Bakanlığı –**Estonya** – Mr Tim Kolk, Agent; Ms Helen-BrigitaSillar, MsTriinNymann,
Danışmanlar –**Finlandiya** – MsKristaOinonen, Temsilci; MsKaroliinaAnttonen,
MsPilviRämä, Danışmanlar –**Fransa** – MrTanguyStehelin, Ortak (Yardımcı) Temsilci;
MsPalomaReparaz, Ms Charlotte Blondel, Danışmanlar –**Almanya**-Dr Hans-JörgBehrens, Dr
Nicola Wenzel, Temsilciler ; MsDrKathrinMellech, Danışman-**Yunanistan**-
MsVasileiaPelekou, State’s Hukuk Danışmanı (Hukuk Müşaviri); MsAikateriniMagrippi,
Danışman –**Macaristan** – MrZoltánTallódi, Temsilci; MrDávidOravecz, Macaristan Avrupa
Konseyi Daimi Temsilciliği –**İrlanda**- Ms Catherine Donnelly, Mr David Fennelly, Avukat;
MrBarraLysaght, Temsilci; Mr Patrick Rooney, Danışman-**İtalya** –Mr Lorenzo D’Ascia,
Temsilci; MsLudovisaChiussiCurzi, Mr Alessandro Dinisi, Danışmanlar –**Letonya** –
MsElīnaLuīzeVītola, Temsilci Yardımcısı (Vekili) -**Litvanya**- MsKarolinaBubnytė-Širmenė,
Temsilci-**Lüksemburg** – Mr Patrick Engelberg, Büyükelçi, Lüksemburg Avrupa Konseyi
Daimi Temsilciliği; MsCathyWiseler, Temsilci; MsRobertaSpoto, Mr Dylan Siry, Danışmanlar
–**Malta** –Dr Julian Vella, Temsilci –**Hollanda**- MrFloris Tan, Ms Michelle Duin,
Danışmanlar-**Norveç** –MsHenrietteBusch, Temsilci Vekili, MsAneRostrupGabrielsen,
Kıdemli (Baş) Danışman, İklim ve Çevre Bakanlığı, MrDagErlendHenriksen, Genel Müdür
Yardımcısı, Petrol ve Enerji Bakanlığı , MrGöranØstermanThengs, Danışmanlar- **Polonya**-
Mr Jan Sobczak, Temsilci – **Portekiz**-Ms Ana Garcia Marques, MsJoanaVeloso, Portekiz
Çevre Ajansı İklim Değişikliği Dairesi Başkanı, Danışmanlar –**Romanya** – MsOana-
Florentina Ezer, Temsilci; MrSimion-Adrian Purza, Ms Adriana-MihaelaBărbieru, Ortak
(Yardımcı) Temsilciler; MrIonJinga, Büyükelçi, Romanya Avrupa Konseyi Daimi Temsilciliği
–**Slovakya Cumhuriyeti** – MsMiroslavaBálintová, Temsilci; Ms Eva Vančová, Danışman –
Slovenya – MsBojanaJovinHrastnik, MsTjašaMiheličŽitko, Temsilciler; MrHelmut
Hartman, Ortak (Yardımcı) Temsilci; Ms Ana Kerševan, Danışman-**İspanya** – Mr Alfonso
BrezmesMartínez de Villarreal, Temsilci ; Mr Luis VacasChalfoun, Ortak (Yardımcı)
Temsilci-**İsveç**- MsElinorHammar skjöld, Temsilci; Mr Daniel Gillgren, Ms Anna Uppfeldt,
Danışmanlar-**İsviçre**- Mr Alain Chablais, Temsilci; Ms Maya Beeler-Sigron, Danışman –
Türkiye –Mr Hacı Ali Açıkül, Ortak (Yardımcı) Temsilci; Mr Ahmet Müşerref Yakişik, Ms
Ferda Yildirim, Ms Emel Ünal, Danışmanlar-**İngiltere** – Ms Sarah Macrory, Temsilci;
MsPenelopeNevill, Danışman; Ms Virginia Bennett, Enerji Güvenliği ve Net Sıfır
Departmanı, Danışman.

Ukrayna ve Rusya Federasyonu: Bu Hükümetler duruşmaya katılmayacaktır.

Başvurucular

Başvurucuların aşağıdaki temsilcileri Mahkemeye hitap edecektir:

MsAlisonMacdonald KC, Avukat;

Ms Amy Sander, Avukat.

Aşağıdaki kişiler de duruşmaya katılacaktır: Mr Luke Tattersall, Mr Joshua Jackson, Mr Paul Clark, Mr Richard Reynolds, Danışmanlar.

Başvurucular

CláudiaDuarteAgostinho, Catarinados Santos Mota, MartimDuarteAgostinho, Sofia dos Santos Oliveira, André dos Santos Oliveira, Mariana DuarteAgostinho.

Üçüncü Taraflar

Aşağıdaki üçüncü tarafların temsilcileri Mahkeme'ye hitap edecektir:

İnsan Hakları Komiserliği Ofisi

MsDunjaMijatović, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri

Aşağıdaki kişiler de duruşmaya katılacaktır: MrAndrzejMancewicz, MrMatthieuBirker, Danışmanlar.

Avrupa Komisyonu

Mr Daniel CallejaCrespo, Hukuk Servisi Genel Müdürü, Avrupa Komisyonu

Aşağıdaki kişiler de duruşmaya katılacaktır: MsKlaraTalabér-Ritz, MsMihaelaCarpus-Carcea, Danışmanlar.

ENNHRI (Avrupa Ulusal İnsan Hakları Kurumları Ağı)

MsAdeleMathesonMestad, Norveç Ulusal İnsan Hakları Enstitüsü Müdürü, Avukat.

Aşağıdaki kişiler de duruşmaya katılacaktır:ENNHRI' nin İklim Krizi ve İnsan Hakları Çalışma Grubu Başkanı Ms Katalin Sulyok;Ms Hannah C. Brænden, Mr Peter William Dawson, Danışmanlar.

Bu çevrinin orijinal metninin linkine buradan ulaşabilirsiniz:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7756998-10741219>

DuarteAgostinho ve Diğerleri v. Portekiz ve Diğer 32 Devlet Davasının Büyük Daire Duruşmasının web yayınınu bu linkten izleyebilirsiniz: <https://vodmanager.coe.int/cedh/webcast/cedh/2023-09-27-1/en>

NOT: Bu eviri İstanbul Barosu evre, Kent ve İmar Hukuku Komisyonu yeleri Av. Taha Enes ÇAĐLAR, Av. Hilal DEMİRKOL, Av. Güneř SARITAŐ, Av. Nurgül UZUN tarafından orijinal metnin belli kısımları çevrilerek hazırlanmıştır.